

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Andreas Aljas

**TERRORISMI NEJAS LAINE RAPOPORTI
LAINETEOORIA KONTEKSTIS AASTATEL
1970-2016**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Maili Vilson, MA

Tartu 2018

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad, ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

/töö autori allkiri/

Kaitsmine toimub/kuupäev/ kell/kellaaeg/
...../aadress/ auditooriumis/number/.

Retsensent: /nimi/ (...../teaduskraad/),
..... /amet/

Lühikokkuvõte

Antud uurimustöö eesmärgiks on uurida ja mõista, kuidas on terrorism viimastel kümnenditel arenenud. Selleks kasutatakse uurimustöös David C. Rapoport'i terrorismi laineteooriat, mille kohaselt jaguneb terrorism neljaks eraldiseisvaks laineks. Antud uurimustöös keskendutakse viimasele ehk religioossele lainele ning uuritakse seda, kas antud laine on taandumas, nagu Rapoport'i teooria ennustab. Lisaks võrreldakse religioosse ja mittereligioosse terrorismi erinevusi aktiivsuses, taktikas, sihtmärkides ning sihtregioonides ja -riikides neljanda laine kontekstis. Uurimistöös kasutatakse empiirilise allikana terrorismi ülemaailmset andmebaasi (*Global Terrorism Database, GTD*) ning uuritakse terrorirünnakuid, kus on vähemalt 25 hukkunut. Töö keskendub aastatele 1970-2016. Uurimustöös leitakse, et religioosne terrorism jõudis oma senisesse tippu 2014. aastal ning seetõttu ei saa öelda, et terrorismi religioosne laine näitaks lähiajal hääbumise märke. Lisaks on religioosne terrorism palju aktiivsem, kui mittereligioosne ning see tekitab oluliselt rohkem ohvreid. Terrorism puudutab kõige rohkem regioone ja riike mis on ebastabiilsed. Taktikaliselt kasutavad nii religioosne kui mittereligioosne terrorism konventsionaalseid meetodeid, kuid religioosnes terrorismis on enesetapurünnakud enam levinud. Sihtmärkide valikul ohvriterohkes terrorismis suuri erinevusi ei ole.

Sisukord

Lühikokkuvõte	3
Sisukord	4
Sissejuhatus.....	5
1. Teoreetiline raamistik: Rapoorti terrorismi laineteooria.....	7
1.1. Laine teooria omadused.....	7
1.1.1. Anarhistlik laine	9
1.1.2. Antikoloniaalne/rahvuslik laine	9
1.1.3. Uus-vasakpoolne laine	10
1.1.4. Religioosne laine	11
1.2. Laineteooria teiste autorite seisukohalt	12
2. Metodoloogia	14
2.1. Uurimisküsimused.....	14
2.2. Uurimisobjekti piiritlemine	15
2.3. Uurimuse käik.....	16
3. Empiiriline osa.....	18
3.1. Tulemused	18
3.1.1. Ülevaade andmetest.....	18
3.1.2. Lainete areng.....	19
3.2.3. Religioosse laine aktiivsus regiooniti ja riigiti.....	22
3.2.4. Taktikad ja sihtmärgid ohvrirühkades terrorismis.....	25
3.2. Analüüs.....	27
Kokkuvõte.....	30
Kasutatud kirjandus	32
Summary.....	35
Lisad.....	37

Sissejuhatus

Terrorism ei ole maailmas uus nähtus ning selle oht on olnud pidev kogu 20. sajandi jooksul. 21. sajandil on terrorism eriliselt päevakorda kerkinud, kuna sajandi juhatasid sisse ohvriterohked 9/11 rünnakud, mis tõid terrorismivastase võitluse ka NATO prioriteediks. Globaalse terrorismi indeksi (*Global Terrorism Index*) järgi on alates 2002. aastast terrorismi tase kasvanud terves maailmas (välja arvatud Põhja-Ameerikas) ning terrorismi läbi hukkunute arv on tõusnud koos lahingus hukkunute arvuga (Institute for Economics & Peace 2018, 4). Terrorism on muutnud viimastel aastatel surmavamaks ning peamiselt puudutab see konfliktiseisundis riike (Institute for Economics & Peace 2018, 34-36).

On mitmeid autoreid, kes jagavad terrorismi taseme viimase aja kasvu tõttu terrorismi uueks ja vanaks, tõmmates nende vahele piiri hiljemalt alates 9/11 rünnakutest (McAllister ja Schmid 2011, 233). Uus terrorism põhineb religioosel ideoloogial ning on varasemast erinev, kuna kannatanute arv on seal suurem ja kasutatakse uudseid rünnakumeetodeid nagu enesetaputerrorism (*Ibid*). Samas on ka autoreid, kes ei pea antud erisust paikapidavaks, kuna mõistet „uus terrorism“ on akadeemilises kirjanduses väärkasutatud ning selle tähendus on segaseks muutunud. Tuuakse näiteks välja, et religioon on koguaeg terrorismis teatud rolli mänginud mistõttu suurt muutust terrorismi olemuses toimunud ei ole (Cremer *et al* 2014; Duyvesteyn 2004). Samas teatav erisus vajalik, et parandada terrorismi analüüsimeetodeid ja paremini mõista selle põhjuseid.

Antud uurimustöös kasutatakse religioosse terrorismi uurimiseks Rapoorti terrorismi laineteooriat, mis käsitleb modernse terrorismi arengut alates 19. sajandi lõpust. Antud teoorias ei eristata ainult uut ja vana terrorismi, vaid seal on välja toodud kokku neli lainet: anarhistlik, rahvusliku iseseisvumise, uus-vasakpoolne ja religioosne terrorismi laine. Religioosne laine kerkis laineteooria järgi esile 1979. aastal. Religioosse laine analüüsimiseks kasutatakse antud töös terrorismi ülemaailmset andmebaasi (*Global Terrorism Database*, lühend GTD), vaadeldes aastaid 1970-2016 (maksimaalne võimalik antud andmebaasis). Religioosset terrorismi uuritakse antud uurimistöös läbi ohvriterohkete terrorirünnakute, mis on defineeritud kui terrorirünnakud, mis on põhjustanud vähemalt 25 hukkunut. Religioosse laine uurimiseks jagatakse terroriorganisatsioonid kaheks: religioosseteks ja mittereligioosseteks.

Terroriohvrite kasvu tõttu on oluline uurida, mis on terroriorganisatsioonide ühisteks joonteks. Selle pärast on antud uurimustöö keskmes uurida Rapoporti terrorismi lainete fenomeni läbi ohvriterohkete rünnakute. Esiteks on eesmärgiks uurida, kas Rapoporti laine teooria peab paika neljanda ehk religioosse laine kestvuse osas. Teiseks eesmärgiks on uurida religioosse laine mõju regiooniti ja riigiti. Kolmandaks eesmärgiks on uurida mass-ohvritega rünnakute omadusi, taktikaid ja sihtmärke religioosses ja mitte-religioosses terrorismis. Neid asjaolusid on oluline uurida, et mõista terrorismi arengut viimastel aastakümnetel ja aru saada terroriorganisatsioonide taga olevast laiemast motivatsioonist ning ideoloogiast. Antud uurimustöö on jaotud kolmeks osaks. Uurimistöö alguses antakse ülevaate Rapoporti terrorismi laineteooriast, mille põhjal antud uurimustöö põhineb. Seejärel tutvustatakse uurimustöös käsitletavaid uurimisprobleeme ja metodoloogiat. Viimaks esitatakse tulemused ja analüüsitakse neid empiirilises osas.

1. Teoreetiline raamistik: Rapoportri terrorismi laineteooria

Käesolev peatükk tutvustab Rapoportri terrorismi laineteooriat, mis on aluseks empiirilisele analüüsile. Peatüki alguses kirjeldatakse Rapoportri laineteooria põhiolemust, seejärel tutvustatakse konkreetseid lained ning viimaks antakse ülevaate teooria varsemast kasutamisest ja kriitikast.

1.1. Laine teooria omadused

David C. Rapoport kirjutas terrorismi laineteooria (*wave theory*) peale 11. septembri rünnakuid 2001. aastal (edaspidi 9/11). Teooria põhineb ajaloolisel analüüsil, kuid Rapoport ise oma teooriale kvantitatiivset kinnitust ei paku. Rapoportri järgi on kokku neli rahvusvahelise terrorismi lainet: anarhistlik (1870-1910ndad), rahvuslik iseseisvumine/kolonialismi vastane (1920ndad-1960ndad), uus-vasakpoolne (1960ndad-1980ndad) ning viimaks religioosne laine (1979-2020ndad) (Rapoport 2004, 47). Igal lainel on elutsükkel, milles on nii aktiivsuse suurenemise kui ka selle vähenemise faase, ühe laine hääbumine ja teise esile kerkimine võivad toimuda samal ajal (*Ibid*). Laine moodustavad terroriorganisatsioonid, kuid laine ise on pikemaajalisem kui individuaalsed organisatsioonid (on ka erandeid, näiteks IRA) (Rapoport 2004, 48). Lainete kõrval esinevad ka lainevälised terroriorganisatsioonid, näiteks ühele probleemile (*single-issue*) keskenduvad terroriorganisatsioonid (Rapoport 2016, 223).

Lained tekivad mingite konkreetsete sündmuste või üldiste arengute tõttu maailmas. Kuigi terrorism on ka varasemalt olemas olnud, siis modernne terrorism tekkis kommunikatsiooni- ja transpordivahendite arengu tõttu, mis võimaldas informatsiooni ja inimesi kiiremini liigutada (Rapoport 2004, 48-49). Laine kestus sõltub paljudest asjaoludest: terrorismi kui vahendi edukusest, terroriorganisatsioonide kestvusest, valitsuste terrorismivastase poliitika edust, aga ka lihtsalt põlvkondade vahetumisest tulenevast huvide muutustest ja soovimatusest vanade probleemidega tegeleda (Rasler ja Thompson 2009, 32). Terroriorganisatsioonid tekivad ühe laine jooksul pidevalt juurde, ning kui „laine energia“ ei suuda enam uusi organisatsioone tekitada, siis laine hääbib (Rapoport 2004, 48). Esimesed kolm lainet kestsid igatüki umbes ühe põlvkonna, Rapoportri järgi on selle põhjuseks see, et laine spetsiifiline problemaatika kaotab aja jooksul päevakajalisuse ja organisatsioonid jääb vähemaks (*Ibid*). Järgnevalt tutvustatakse eraldi igat terrorismi lainet, mille kirjeldused ja omadused on välja toodud ka tabelis 1.

Tabel 1. Rapoorti terrorismi neli lainet ja nende omadused

Fookus ja aktiivne periood	Peamine strateegia	Peamised sihtmärgid	Esile kerkimise põhjus	Erilised tunnused
Anarhistlik (1870-1910ndad)	Poliitmõrvad, pangaröövid	Euroopa riigid	Poliitilise reformi aeglane progress	Terrorismi strateegia ja doktriini loomine
Natsionalistlik (1920ndad-1960ndad)	Rünnakud politsei ja sõjaväe vastu (<i>hit-and-run</i> taktika)	Euroopa impeeriumid	1919. aasta järgne impeeriumite delegitimeerimine	Suurenenud rahvusvaheliskus (ÜRO roll ja diasporaade toetus)
Uus-vasakpoolne / marksistlik (1960ndad-1980ndad)	Lennukikaaperdamised, pantvangi võtmised, poliitmõrvad	Valitsused üldiselt, eriline fookus USA-l	Vietnami sõja võit Viet Congi poolt	Terroriorganisatsioonide suurenenud rahvusvaheline koostöö ja riikide sponsorlus
Religioosne (1979-2020ndad)	Enesetaputerrorism	USA, Iisrael ja sekulaarsed riigid suure moslemite arvuga	Iraani revolutsioon, Nõukogude Liidu invasioon Afganistani	Terrorismi kahjude suurenemine, terroriorganisatsioonide vähenemine

Allikas: Rasler ja Thompson 2009, 31.

1.1.1. Anarhistlik laine

Anarhistlik laine, mis kestis 1870ndatest kuni 1910ndate aastateni, põhineb vene anarhistlikul liikumisel (Rapoport 2004, 50-51). Laine oli peamiselt vastuseks aeglasele demokraatiseerumisele Venemaal ja teistes suuremates Euroopa impeeriumites (Rapoport 2001, 420). Esimene laine ei koosnenud ainult anarhistidest. Mitmed laine tegutsejad olid rahvuslased ja populistid, kuid Rapoport kutsus lainet anarhistlikuks, kuna anarhistid mängisid selle arengul olulist rolli (Rapoport 2016, 218-219). Terror oli suunatud peamiselt poliitiliste sihtmärkide suunas, et mõjutada avalikku arvamust, lisaks kasutati oma tegevuse finantseerimiseks pangarööve (Rapoport 2004, 51). Vene anarhistid löid doktriini, mille järgi teadlikult rikuti sõjapidamise reegleid, mis aitaks eristada tsiviilisikut sõjaväelasest – rünnakute tegemisel peideti ennast tsiviilpopulatsiooni seas (Rapoport 2001, 419). Esimese laine kõrgaeg oli 1890ndatel, mida kutsutakse ka poliitiliste mõrvade kuldseks ajastuks (Rapoport 2004, 52). Terroristid liikusid riigist riiki ja said abi välisriikides elavatelt vene diasporaa liikmetelt, kes pakkuid terroristidele peavarju (Rapoport 2001, lk 422).

1.1.2. Antikoloniaalne/rahvuslik laine

Antikoloniaalne laine algas vastusena 1. maailmasõja lõpetanud Versailles rahulepingule (1918), kui tunnustati rahvaste enesemääramise õigust, laine kestis kuni 1960date aastateni (Rapoport 2004, 52-53). Teine maailmasõda laiendas rahvusliku enesemääramise põhimõtteid ka väljas pool Euroopat olevatele koloniaalmaadele (*Ibid*). Peamised teise laine terrorikampaaniad toimusid kohtades, kus ei olnud ühest visiooni tulevikuks peale koloniaalvõimu lahkumist, eriti kohtades, kus oli etniline või religioosne lõhenemine, näiteks Palestiinas, Alžeerias, Irimaal ja Kürposel (*Ibid*). Terroriorganisatsioonid olid rahvuslikult meelestatud (*Ibid*).

Teises laines muutus ka terroristide taktika. Pangaröövid jäid palju harvemaks, kuna terroriorganisatsioonid suutsid ennast finantseerida läbi diasporaade ning vähenes ka poliitmõrvade arv (Rapoport 2004, 52-53). Tähtis roll oli ka riikide poliitilisel toetusel teatud terroriorganisatsioonide eesmärkidele (näiteks iiri lobitöö USAs, mis aitas Briti valitsust survestada) (*Ibid*, 54). Terrorismi peamisteks sihtmärkideks said jõustruktuurid: politsei ja sõjavägi (*Ibid*). Taktikaliselt kasutati palju „ründa-ja-põgene“ (*hit-and-run*) rünnakuid, mis siiski ei vastanud sõjaõigusele, kuna ründajad peitsid end tsiviilisikute seas ja kandsid varjatult relvi (*Ibid*). Välisriigid toetasid sümpaatseid gruppe poliitilise

toetusega, vähesel määral ka praktiliselt ning oluliseks kerkis ÜRO roll (*Ibid*, 55-56). Teises laines hakkas ka terroristi definitsioon hägunema – tekkis terroristi-vabadusvõitleja analoogia (Kaplan 2016, 6).

1.1.3. Uus-vasakpoolne laine

Uus-vasakpoolse laine kestis 1960ndatest kuni 1980ndateni, selle avasündmuseks saab lugeda Vietnami sõda. See sõda oli eriline, kuna tekitas terroristides tunde, et primitiivsete relvadega on võimalik vastu saada ka kõige modernsematele sõjavägedele (Rapoport 2004, 56). Terroriorganisatsioonid tekkisid nii kolmandas maailmas kui ka lääneriikides, kus Vietnami sõda pingeid tekitas (*Ibid*, 56). Esimese ja kolmanda laine vahel on mitmeid sarnasusi: naiste roll sai jälle oluliseks, sihtmärgid muutusid taas tähelepanu tõmbavateks (nii-öelda teatraalsed sihtmärgid, näiteks lennukite kaaperdamine) ning uuesti ilmusid välja poliitmõrvad, kuid eesmärgiks oli seekord pigem kättemaks või karistamine (*Ibid*, 56-57). Oluliseks sai pantvangide võtmine, esialgu olid sellel poliitilised eesmärgid, kuid hiljem muutus see edukaks rahateenimise mooduseks (*Ibid*, 57). Uus-vasakpoolsete eriline tähelepanu suunati ameeriklastele ning terroristide koduriikides toimepandud rünnakud suunati rahvusvahelise olulisusega sihtmärkidele, näiteks saatkondadele (*Ibid*, 58).

Terrorism muutus kolmanda laine ajal rahvusvahelisemaks kui varem. Paljude organisatsioonide treeninglaagrid asusid mitmes riigis korraga ning mõned riigid toetasid otseselt terroriorganisatsioone (Rapoport 2001, 421). Rahvusvahelisemaks muutus laine ka kommunikatsioonitehnoloogiate arengu tõttu, terrorirünnakud olid pigem meediasündmused kui ohvriterohked terroriaktid (Kaplan 2016, 6). Kolmas laine puudutas oluliselt rohkem ka Lääneriike kui varem, kuna teise laine grupid, hoidusid enamjaolt koloniaalriikide emamaid ründamast (Rapoport 2016, 220). Uus-vasakpoolses laines oli suhteliselt vähe edulugusid, kuna paljudes riikides suudeti terroriorganisatsioonid hävitada (Rapoport 2001, 421). Eriliselt järsku langes selle laine aktiivsus peale NSVLi lagunemist 1990ndate alguses (Rasler ja Thompson 2009, 36), mis võib viidata Nõukogude Liidu poolse toetuse kadumisele ja vasakpoolse ideoloogia kriisile.

1.1.4. Religioosne laine

Religiooset lainet iseloomustab asjaolu, et soovitakse ühiskondi ümber korraldada vastavalt usulistele põhimõtetele (Rapoport 2004, 61). Ka varem on usuline aspekt olnud tähtis, kuid siis oli eesmärgiks ilmaliku riigi loomine (*Ibid*). Islam on neljanda laine keskmes, kuna islamistlikud grupid on toime pannud kõige rohkem suurte kahjustustega rünnakuid, kuigi on olnud ka märkimisväärne hulk teisi terroriorganisatsioone teistest religioonidest (*Ibid*). Laine tekke põhjuseks on kolm sündmust islamimaailmas: 1979. aasta Iraani revolutsioon, algas uus islami sajand ning toimus Nõukogude Liigu sõjaline sissetung Afganistani (*Ibid*). Islami teeb eriliseks see, et selles religioonis on olemas selge ideaal, mis kätkeb endas kõiki moslemeid ühendava riigi loomist Sharia seaduste alustel (Rapoport 2001, 422). Mitmed võidud islami jaoks näitasid, et sekulaarsele võimule on võimalik vastu astuda (Rapoport 2004, 62). Peale Afganistani sõja lõppu läksid paljud võitlejad praktiliste oskustega oma kodumaadele tagasi, andes lainele ülemaailmselt hoogu juurde (Rapoport 2001, 422).

Neljas laine erineb mitmel olulisel põhjusel eelnevatest lainetest. Uue taktikana võeti kasutusele enesetaputerrorism, mida kasutasid ka mõned sekulaarsed jõud taktika olulise edu tõttu (Rapoport 2004, 62). Empiirilisel on leidnud kinnitust, et võrreldes kolmanda lainega on neljandas laines lõhkeseadeldiste kasutamine tõenäolisem (Ahmed 2018, 106). Empiirilisel on ka kinnitatud, et taktika muutuse tõttu on ohvrite arv neljandas laines suurem, kui varem (Rasler ja Thompson 2009, 38). Muutnud on ka terroriorganisatsioonide olemus. Nende arv on oluliselt väiksem kui varem, olemasolevad organisatsioonid peavad kauem vastu ning liikmeskonnad on suuremad (Rapoport 2004, 63). USA-d nähakse neljandas laines peamise vaenlasena ning sihtmärkideks võeti esialgu sõjalised sihtmärgid Lähis-Idas, et Ühendriikide väed sealt välja tõrjuda, rünnati ka saatkondi ja tsiviilobjekte (*Ibid*). Oluline erinevus tuleneb ka sellest, et kui varasemalt põhines terroriorganisatsioon näiteks rahvuslikul pinnal, siis neljanda laine ajal värvatakse liikmeid terve religioonist, mis annab organisatsioonile potentsiaalselt palju rohkem liikmeid (*Ibid*, 64). Erinevalt eelmistest lainetest on neljas laine selgelt ebademokraatlik, kuna demokraatiaga käib üldiselt kaasas sekulaarsus (*Ibid*, 65).

Täpselt kui kaua laine kestab ning millal uus esile kerkib on keeruline hinnata. Rapoport (2004, 64) hindab, et neljas laine võib kauem kesta, kui teised lained, sest erinevalt eelmistest on sellel religioosne alus. Samas ei pruugi see nii olla, kuna maailmapoliitikas

võivad tekkida uued probleemid, mille esile kerkimist on keeruline ette ennustada ning mis võivad tekitada uue laine (Rapoport 2004, 66). Eelnevalt on kõige pikemad lained kestnud umbes 40 aastat ning neljas laine peaks selle järgi hakkama lähiajal hääbuma.

1.2. Laineteooria teiste autorite seisukohalt

Varasemad uuringud on kinnitanud terrorismi lainete olemasolu, nagu Rapoport seda kirjeldas. Näiteks Karen Rasler ja William R. Thompson (2009, 36) leidsid, et aastatel 1968-2004 oli anarhistide aktiivsus väga madal, rahvuslaste aktiivsus oli kõrgem kui vasakpoolsetel, kuid mõlema aktiivsus oli 20. sajandi lõpuks langenud madalamale, kui religioosete gruppide aktiivsus, mis näitas tugevat tõusutrendi. Ainus erinevus Rapoport teooriast on see, et rahvuslike gruppide aktiivsus on olnud kogu aeg suurem kui uusvasakpoolsetel (Rasler ja Thompson 2009, 35-36). Chris Quillen (2002, 286-287) on leidnud, et enamik ohvriterohkeid pommitamisrännakuid on toime pannud religioosse motivatsiooniga terroristid, kõige rohkem on olnud islamiga seotud rännakuid. Religioossed terrorirännakud põhjustavad ka kõige rohkem hukkunuid (Rasler ja Thompson 2009, 38). Leonard Weinberg ja William Eubank (2010, 598) leidsid, et lained on regiooniti erineva aktiivsusega, näiteks nii Lääneriikides kui Lähis Idas oli mõlemas oma eraldi 30-aastane laine, mis 80ndate alguses kattusid, tekitades globaalse terrorismi kontekstis märkimisväärse tõusu.

Üheks välja toodud laineteooria kriitikaks on asjaolu, et terroriorganisatsioonide ei saa alati teoreetilistesse raamidesse sobitada. Näiteks on raskusi paremäärmuslaste sobitamisega laineteooria konteksti, kuigi selline terrorism on kogu aeg läbi ajaloo terrorismi lainete kõrval olemas olnud (Weinberg ja Eubank 2010, 596). Rapoport (2016, 222) on sellele vastanud, öeldes, et paremäärmuslased on laineteooria kontekstis olemas – osaliselt vastuliikumistena suurtele lainetele, aga ka neljanda laine tegutsejatena. Kriitika alla on sattunud ka asjaolu, et laine teoorial on „liiga palju anomaaliaid“, mistõttu ei seleta see terrorismi fenomeni piisavalt hästi (Parker ja Sitter 2016, 198-199).

Religioosse terrorismi erilisuse üle on arutlenud mitmed autorid. On autoreid, kes eristavad ainult vana ja uue terrorismi vahel, kus vana terrorismi ajastu lõppeb hiljemalt 9/11 rännakutega ning defineerides uue terrorismi religiooselt inspireerituna (McAllister ja Schmid 2011, 233). Tuuakse välja mitmed erinevused võrreldes „vana“ terrorismiga, näiteks kannatanude suurenemine, kommunikatsioonivahendite kasutamine,

enesetaputerrorism, koostöö organiseeritud kuritegevusega jne (*Ibid*). Religioosne terrorism ei ole juhuslik, vaid tal on uskumustest tulenev sisemine loogika, viimaste kümnendite aktiivsuse tõus tuleneb tänapäeva maailma keerulisuse ja ettenägematuse tõttu, andes religioossetele rühmitustele võimaluse rääkida uue maailmakorralduse loomisest (Ranstorp 1996). Erinevalt ilmalikest terroristidest on vägivald religioossetele terroristidele moraalselt õigustatud, seda tehakse kehtiva süsteemi radikaalse ümberkorraldamise nimel (Hoffman 1993, 17-18).

Kokkuvõtteks on Rapoorti teooria näol tegemist konkreetse käsitlusega terrorismi arenguloost natuke rohkem kui viimase saja aasta jooksul. Rapoorti teooriat on kutsutud ka ainsaks kõikehõlmavaks terrorismi teooriaks (McAllister ja Schmid 2011, 233). Antud teooria on varasemalt leidnud kinnitust mitmes uurimuses (Rasler ja Thompson 2009; Ahmed 2018; Weinberg ja Eubank 2010). Käesolevas töös kasutatakse Rapoorti teooriat selleks, et seletada tänapäevase terrorismi olemust ja laineteooria paikapidavuse uurimiseks viimastel aastatel neljanda laine kontekstis. Täpsem ülesande püstitus on välja toodud järgnevas peatükis.

2. Metodoloogia

2.1. Uurimisküsimused

Antud uurimustöö peamiseks eesmärgiks on analüüsida, kuidas vastavad aastatel 1970-2016 toime pandud ohvriterohked terrorirünnakud oma iseloomult Rapoporti terrorismi laineteoorias olevale neljanda laine terrorismile. Vastavalt Rapoportile peaks terrorismi laine olema tsükliline – sellel peaks olema tõusuperiood, tipp hetk ja langus. Kuna laine pikkus on keskmiselt 30-40 aastat (ehk üks põlvkond) ning neljanda laine algusest – 1979. aastast – on möödas rohkem kui 30 aastat, siis võib teoreetilise raamistiku järgi eeldada, et andmete põhjal on märgata religioosse laine aktiivsuse langemist. Selle põhjal saab hinnata Rapoporti laineteooria paikapidavust – tegemist on esimese lainega, mille kestvust pidi Rapoport ette prognoosima, kuna teooria kirjutati 21. sajandi alguses. Lisaks on eesmärgiks Rapoporti teooria kinnitamiseks uurida täpsemaid asjaolusid 1970-2016 toimunud ohvriterohkete terrorirünnakute kohta:

- Millised on ohvriterohkete terrorirünnakute toime panemisel kasutatud taktikad? Rapoport järgi iseloomustab neljandat lainet enesetaputerrorism. Oluline on uurida, missuguse taktikaga rünnakud on esindatud ohvriterohkete rünnakute seas, et mõista terrorismi arengut ja ka seda, millistele terrorismi aspektidele peaks terrorismivastane poliitika keskenduma.
- Millised on ohvriterohke terrorismi sihtmärgid? Seda on oluline teada, kuna selle järgi saab hinnata, kas religioosne laine erineb varasematest lainetest. Lisaks on see oluline, et mõista ohvriterohke terrorismi olemust.
- Kuidas jagunevad ohvriterohked rünnakud geograafiliselt ehk millised riigid ja regioonid on terrorismis enim kannatada saanud? Rapoport järgi on neljanda laine järgi sihtmärgid USA, Iisrael ja suure moslemipopulatsiooniga sekulaarsed riigid. Eesmärk on teada saada, kas see vastab teooriale ning uurida religioosse terrorismi arengut.

2.2. Uurimisobjekti piiritlemine

Raporti lainete teooria testimiseks kasutatakse antud töös terrorismi ülemaailmse andmebaasi (*Global Terrorism Database*, edaspidi GTD)¹ andmeid. GTD-s on välja toodud andmed terrorirünnakute kohta, mis on toimunud aastatel 1970-2016² (START 2017, 3). Antud uurimustöö jaoks valiti GTD andmebaas, kuna see on tasuta kättesaadav (erinevalt näiteks ITERATE andmebaasist) ning seal on olemas suhteliselt hiljutised andmed (kuni aastani 2016).

Antud uurimustöös vastab terrorismi definitsioon GTD omale. GTD andmebaasis on terrorism defineeritud kolme kriteeriumi järgi: intsident peab olema tahtlik, intsident peab endas kätkeva vägivalda või selle ähvardust (nii vara kui inimeste vastu) ning intsidentide toimepanijad ei tohi olla riigi tasandi tegutsejad (START 2017, 9-10). Lisaks peab intsident vastama kahele järgnevast kolmest kriteeriumist, et olla andmebaasi kaasatud. Esiteks peab akt olema toime pandud eesmärgiga saavutada mingisugust poliitilist, sotsiaalmajanduslikku, religioosset või sotsiaalset eesmärki; teiseks peab akti toimepanijatel olema eesmärk laiemat avalikkust mõjutada, hirmutada või mingi muu sõnum saata; ning viimaks peab akti toimepanemine rikkuma sõjaõiguse põhimõtteid (START 2017, 10). Antud uurimustöös uuritakse juhtumeid, kus kõik kolm eelnevalt väljatoodud kriteeriumitest on täidetud.

GTD andmebaasil on ka teatud metodoloogilisi probleeme. Peamiselt on kritiseeritud asjaolu, et andmete kogumisel on kolm erinevat perioodi: 1982-2003, 2005-2011 ja 2012 kuni praeguseni, kus perioodide vahel muutus andmete kogumise metodoloogia, mistõttu tuleb olla ettevaatlik nende ajavahemike võrdlemisel (Cordesman 2015). Lisaks ei ole ka selge, kuidas on omavahel eristatud terroristlik vägivald ning mässuliste poolt ja kodusõdade jooksul toime pandud vägivald (*Ibid*). Samas toetab andmebaasi kasutamist asjaolu, et tegemist on kõige laiapõhjalisema andmebaasiga, mida on kasutatud mitmetes akadeemilistes töödes (nt Ahmed 2018; Carson ja Suppenbach 2017).

Uurimistöös keskendutakse terrorirünnakutele, kus on olnud 25 või rohkem hukkunut, seda Chris Quilleni (2002) eeskujul, kes uuris ohvriterohkeid terroristide poolt toime pandud pommirünnakuid. See ei tähenda, et alla 25 hukkunuga rünnakud oleksid vähem

¹ Kättesaadav veebis: <http://www.start.umd.edu/gtd/>

² Välja arvatud aasta 1993, mille andmed on kadunud (START 2017, 3).

tähtsad – kõik oleneb kontekstist, kui palju või vähe on riigis olnud terrorirünnakuid. Isegi mõne hukkunuga rünnakud võivad olla väga traumaatilised kohalikele kogukondadele. Selliste piiride seadmisel on oluline, et number oleks piisavalt suur, et ta peegeldaks rünnakute poolt tehtud suurt kahju ja teisalt peab ta olema piisavalt väike, et pakkuda piisavalt suurt valimit järelduste tegemiseks (Quillen 2002, 280). Quillen (*Ibid*) viitab asjaolule, et rohkem kui 100 või 50 hukkunuga rünnakuid on liiga vähe, et nende põhjal saaks piisavalt järeldusi teha. Lisaks aitab 25 hukkunu piiri seadmine kaasa intsidendi selgusele, kuna sellised rünnakud tõmbavad nii uurimisorganite kui ajakirjanduse tähelepanu, mistõttu on tõenäosus väiksem, et tegemist on valesti terrorismiks määratud juhtumiga.

2.3. Uurimuse käik

Kuna antud töö fookuses on uurida neljanda laine seniseid arenguid, siis kodeeriti terrori toimepanijad kolmeks – religioossed ja mittereligioossed toimepanijad ning toimepanijad, kelle puhul ei ole võimalik kindlaks määrata tegutsejate ideoloogiat. See on põhjendatud järgnevate argumentidega. Esiteks, kuna Rapoporti laineteooria nõuab ajaloolist konteksti – näiteks eelpool välja toodud anarhistlik laine ei koosnenud ainult anarhistidest, vaid paljudest gruppidest, kes võitlesid demokratiseerumise eest. See tähendab, et tänapäevaseid anarhiste oleks eksitav käsitleda esimese laine anarhistidena. Teiseks võimaldab valitud ajavahemik täielikult uurida ainult religioosset lainet. Kolmandaks on oluline ka 25 hukkunu piirmäär, mille järgi saab analüüsida ainult religioosset lainet, kuna ohvriterohked rünnakud on süstemaatilised ja regulaarsed ainult viimases, seega ei saa eelnevate lainete kulgemist sellise piirmäära alusel otseselt uurida.

GTD andmebaasis on algselt välja toodud üle 170 000 intsidendi. Esiteks filtreeriti välja intsidendid kus oli vähem kui 25 hukkunut. Seejärel eemaldati andmetest juhtumid, kus ei olnud GTD andmebaasi autorid kindlad, kas tegemist on terrorismiga ning jäeti alles juhtumid võimalikult kitsa terrorismi definitsiooni alusel. Seejärel kodeeriti terrori toimepanijad kolmeks – religioossed, mittereligioossed ja teadmata motivatsiooniga toimepanijad. GTD andmebaasis on kodeeritud terrorirünnakute toimepanijad, kuid ei ole kodeeritud nende ideoloogilist tausta. Organisatsioonide lainelise kuuluvuse

identifitseerimiseks kasutati *Big, Allied and Dangerous* andmebaasi³, kus on välja toodud terroristlike gruppide ideoloogiline taust (Asal ja Rethemeyer 2015). Teiseks allikaks on Jennifer Carsoni ja Matthew Suppenbachi (2017) poolt kokku pandud nimekiri globaalsest džihaadi liikumisest (*Global Jihadist Movement*), kus on identifitseeritud islamistlikud terroriorganisatsioonid GTD andmebaasis. Kui antud allikates informatsioon puudub, siis otsiti informatsiooni teistest avalikest allikatest, näiteks ajakirjandusest.

GTD andmebaasis ei ole iga intsidendi juures alati toimepanijaks terroriorganisatsioon, kuna see ei ole teada või toimepanijad ei kuulunud ühtegi gruppi. Sellisel juhul on välja toodud toimepanijatena näiteks „islamistid“ või „separatistid“. Kodeerimisel arvestati need tegutsejad, kus oli mainitud toimepanijate religioon religioosseteks tegutsejateks. Kui olid mainitud konkreetsemad toimepanijad, näiteks fulani ekstremistid, siis otsiti intsidendiga seoses avalikke materjale, mille alusel saaks hinnata, kas tegemist on religioossete tegutsejatega, või mitte. Kõik grupid, nende kuuluvus ja nende poolt toime pandud intsidentide arv on välja toodud lisa 1 all. Pärast toimepanijate kodeerimist Excelis kasutati andmete analüüsiks ja jooniste loomiseks Stata programmi.

³ Kätesaadav veebis: <http://www.start.umd.edu/baad/database>

3. Empiiriline osa

Antud peatükk annab ülevaate uurimustöö tulemustest. Alguses antakse ülevaade töös kasutatud andmetest. Seejärel tutvustatakse konkreetseid tulemusi alustades religioosse ja mittereligioosse terrorismi ajaloost ja hetkeolukorrast nii sündmuste arvu kui ka hukkunute arvu põhjal, mille põhjal saab järeldada seda, kas religioosne terrorism on hääbumas või mitte. Teiseks tutvustatakse religioosse ja mittereligioosse terrorismi jaotust regiooniti ja riigiti. Kolmandaks tuuakse välja taktika ja sihtmärkide jaotus. Viimaks analüüsitakse välja toodud tulemusi.

3.1. Tulemused

3.1.1. Ülevaade andmetest

Tabelis 2 on välja toodud kirjeldav statistika valimis olevate andmete kohta. Kokku on valimis 1665 terrorirünnakut, millest 812 on toime pandud religioosse laine poolt, 476 mittereligioosete tegutsejate poolt ning 377 intsidendi puhul ei ole organisatsioon või laiem motivatsioon teada. Kokku on valimis 239 erinevat gruppi või terroriorganisatsiooni, millest 91 on religioossed ja 127 on mittereligioossed. 23 grupi või tegutseja juures ei olnud võimalik nende motivatsiooni kinnitada, peamiselt kuna need olid liiga üldsõnalised, näiteks valitsusvastased mässulised (*anti-government rebels*). Kõige aktiivsemad grupid (terroriorganisatsioonide harud on andmebaasis loetud eraldi) valimis on ISIL, mis pani toime 165 kõrgete kahjudega rünnakut, teisena *Boko Haram* 155 rünnakuga ning kolmandana *Taliban* 85 rünnakuga. Kõikidel nendel gruppidel on religioosne ideoloogia (Asal ja Rethemeyer 2015). Kõige aktiivsemad mittereligioossed terroriorganisatsioonid valimis on *Liberation Tigers of Tamil Eelam* 65 ja *Shining Path* 51 rünnakuga, millest esimese võib liigitada natsionalistlikuks ja teise vasakpoolseks terroriorganisatsiooniks (*Ibid*). Täpsemalt on kõik terroriorganisatsioonid, nende kuuluvus antud töö kontekstis ja nende poolt toime pandud rünnakute arv välja toodud lisas 1.

Tabelist 2 on lisaks näha, et peab paika Rapoportit tähelepanek, et aktiivseid religioosseid tegutsejaid on vähem, kui mittereligioosseid. Samas on religioossed tegutsejad põhjastanud selgelt rohkem intsidente ja hukkunuid kui mittereligioossed ja teadmata tegutsejad – religioossed terroristid on toime pannud ligi pooled ohvriterohketest rünnakutest, olles samal ajal esindatud vähemate tegutsejatega. Ka on hukkunute arv ühe

intsidendi kohta religioosnes laines kõrgem, mille põhjal võib järeldada, et Rapoport eeldus religioosse laine kõrgema surmavuse kohta peab paika.

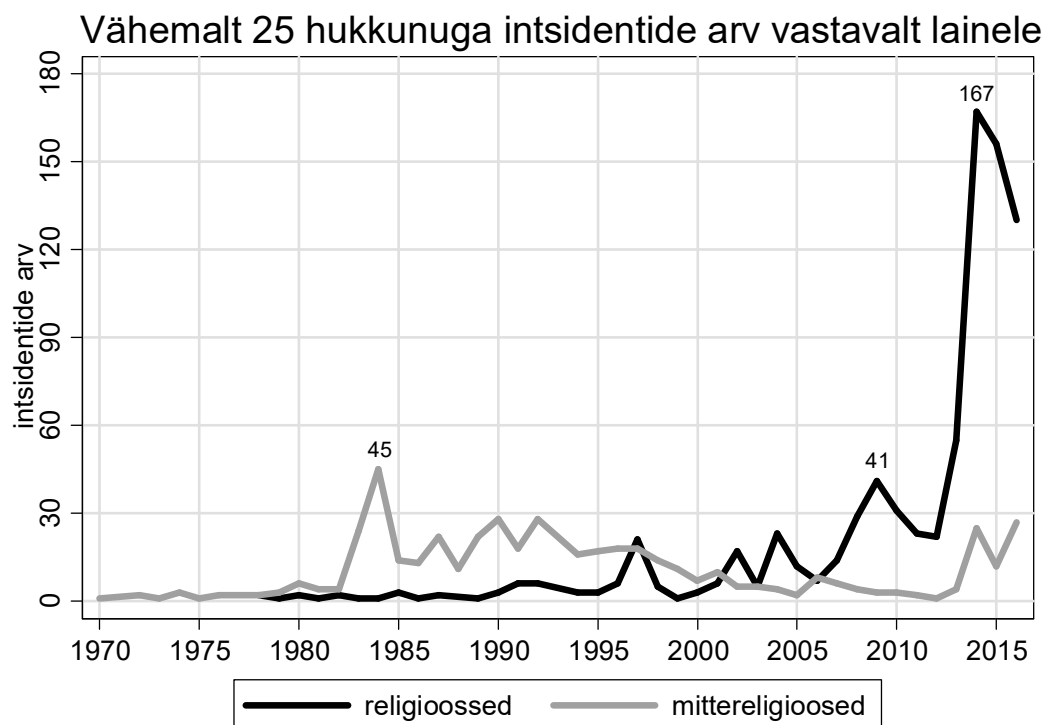
Tabel 2. Ülevaade andmetest vastavalt terrorismi lainetele

	Religioossed	Mittereligioossed	Teadmata	Kokku
Erinevate gruppide või tegutsejate arv (protsent koguarvust)	91 (37,76%)	127 (52,7%)	23 (9,54%)	241
Intsidentide arv (protsent koguarvust)	812 (48,77%)	476 (28,59%)	377 (22,64%)	1665
Hukkunute arv (protsent koguarvust)	49 013 (52,58%)	26 177 (28,08%)	18 028 (19,34%)	93 218
Hukkunute arv ühe intsidendi kohta	60,36	54,99	47,82	55,99

Allikas: koostatud autori poolt START 2017a andmete põhjal.

3.1.2. Lainete areng

Joonistel 1 ja 2 on näha, kuidas on aastatel 1970 kuni 2016 jaotunud terrorismi lainete aktiivsus nii toime pandud rünnakute poolest kui ka hukkunute arvestuses. On näha, et joonised kulgevad üsna sarnaselt, millest võib järeldada, et hukkunute arv ühe rünnaku kohta on olnud kogu vaadeldava perioodi jooksul üpris sarnane, selgeks erandiks on 9/11 rünnakud. Joonistelt on ka näha, et ohvriterohked ning religioosse motivatsiooniga rünnakud algavad umbes siis, kui Rapoport seda kirjeldas – 1979. aasta paiku, kuigi aktiivsus on siis väga madal. Ka on võimalik näha 1980ndatel ja 1990ndatel mittereligioosse terrorismi üsna kõrget taset võrreldes 1970ndatega, mis kuni 2013. aastani langustrendis oli. Siinkohal tuleb arvesse võtta ka GTD metodoloogilisi muutusi mis võivad andmeid teatud määral mõjutada. Religioosse terrorismi esimene suurem tõus algab 1990ndate keskpaigast ning pärast seda on trend selgelt ülespoole. Eriti järsk tõus on alates 2013. aastast. Aastatel 2015-2016 näitas religioosne laine mingeid taandumise märke, kuid selle põhjal veel suuremat trendi järeldada ei saa.

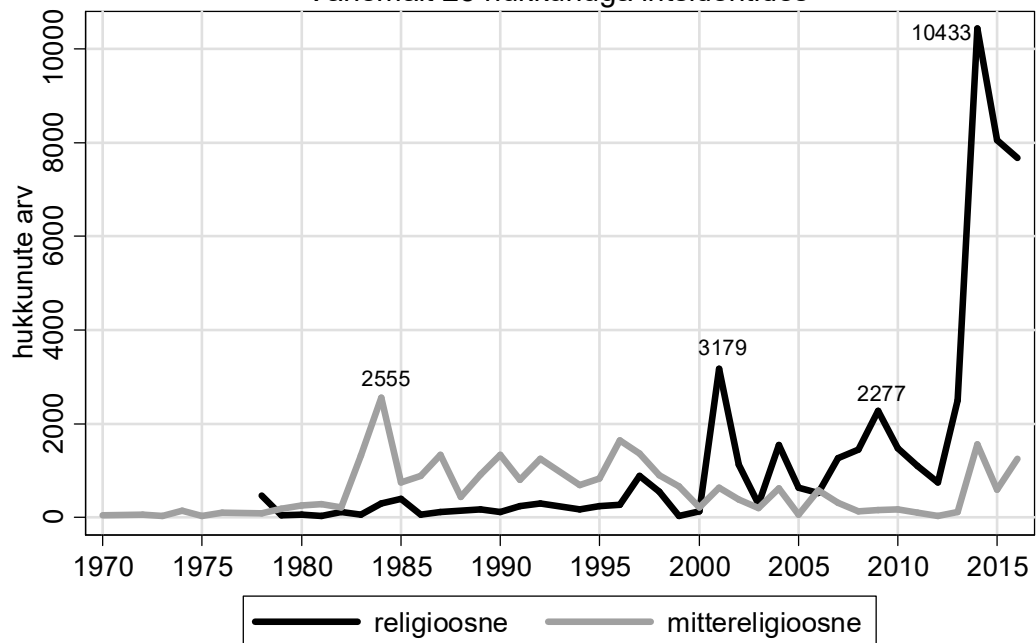
Joonis 1. Vähemalt 25 hukkunuga intsidentide arv vastavalt terrorismi lainele, aastatel 1970-2016 (autori koostatud START 2017a andmete põhjal).

Religioosse laine viimaste aastate kiire tõus näitab, et tõenäoliselt ei ole see lähiaastatel hääbumas, nagu seda ennustab Rapoorti teooria. Antud andmete järgi tundub, et laine on alles jõudnud oma haripunkti, mistõttu on religioosne laine võrreldes eelmistega tõenäoliselt eriline. Samas on näha mittereligioosse terrorismi teatud lainelist käitumist alates 1980ndatest. Alles 2000ndatel aastatel möödus religioosne terrorism mittereligioossest. Rapoorti järgi peab paika ka see, et terrorism on muutnud oluliselt surmavamaks, seda eriti neljanda laine ajal.

Viimaste aastate mittereligioosse terrorismi kasvu põhjuseks on konkreetsed konfliktid. Kui vaadata mittereligioosse terrorismi täpsemat statistikat, siis on näha, et alates 2012. aastast on ohvriterohketes rünnakutes hukkunud 3515 inimest, neist 1091 Nigeerias, 768 Lõuna Sudaanis ja 613 Ukrainas, ülejäänud riikides jääb hukkunute arv alla 300. Nigeerias on kõik antud rünnakud toime pannud Fulani ekstremistid, kes panevad rünnakuid toime karjakasvatusega seotud maa kastumise tõttu ja sellega seotud tülide

tõttu kohalike maaomanikega (Mikailu 2016). Lõuna Sudaanis ja Ukrainas on olukord seotud ebastabiilsuse ja sõjaga – esimeses on aktiivne Sudaani Rahva Vabastamise Liikumine Opositsioonis (*Sudan's People's Liberation Movement in Opposition*) ja teises Donetskis Rahvavabariik. Seega ei saa antud andmete põhjal väita, et tegemist oleks mõne uue laine esile tõusuga, vaid pigem on aktiivsuse kasv seotud ebastabiilsuse ja (kodu)sõdadega.

Terrorismis hukkunute jaotus vastavalt lainele
Vähemalt 25 hukkunuga intsidentides

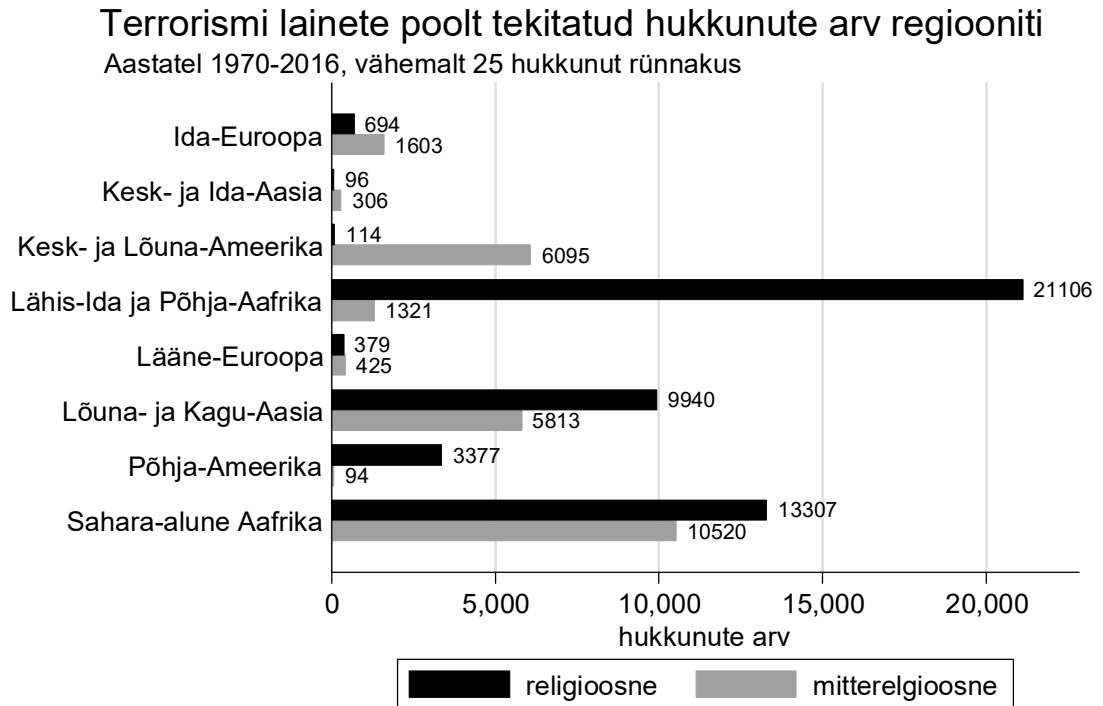

Joonis 2. Terrorismis hukkunute jaotus vastavalt lainetele vähemalt 25 hukkunuga terrorirünnakutes, aastatel 1970-2016 (autori koostatud START 2017a andmete põhjal).

1984. aasta mittereligioosse terrorismi tipp on seotud Ladina-Ameerikaga – 45 ohvriterohkest rünnakust 20 on toime pandud Peruus, 8 Nicaraguas ja 6 El Salvadoris ning aktiivseim terroriorganisatsioon oli *Shining Path* (Peruu kommunistlik partei) 20 rünnakuga (kõik Peruus). Peruus tekitas terroriorganisatsioonile soodsa olukorra tegutseda riigis valitsenud ebastabiilsus, kuna 1980ndatel liikus riik sõjaväediktatuurilt tsiviilvõimule (Englund ja Stohl 2016, 27). Sarnaselt oli nii Nicaraguas kui El Salvadoris 1984. aastal aktiivne üks grupp, vastavalt *Farabundo Marti National Liberation Front*

(FMLN) ja *Nicaraguan Democratic Force* (FDN), kes olid seotud sama konfliktiga Ladina-Ameerikas ning kellest viimane oli toetatud USA poolt (Travis 2016, 39-40).

3.2.3. Religioosse laine aktiivsus regiooniti ja riigiti

Joonis 3. Terrorismi lainete tagajärjel hukkunute arv regiooniti vähemalt 25 hukkunuga rünnakutes, aastatel 1970-2016 (autori koostatud START 2017a andmete põhjal).

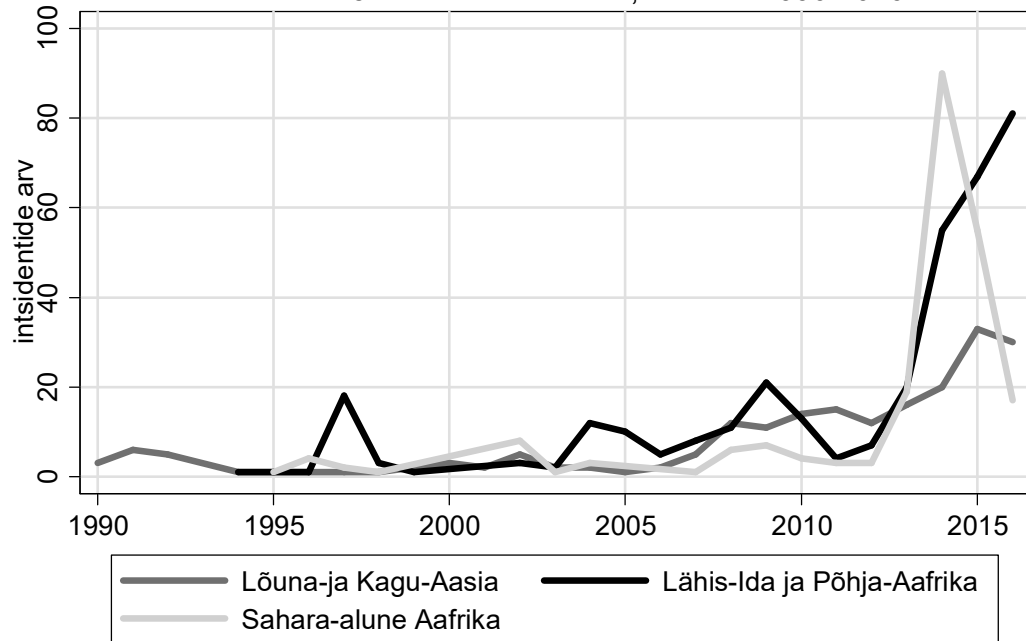
Joonisel 3 on välja toodud lainete ohvrite jaotus regiooniti. Sellelt on näha, et kõige rohkem on religioosse terrorismi all kannatanud Lähis-Ida, Aafrika ja Lõuna-Aasia regioonid. Kõikide regioonide puhul saab seostada terrorismi kõrget taset regionaalse ebastabiilsusega. Rapoorti eeldus, et religioosne terrorism tuleb kõige rohkem esile sekulaarsetes riikides, kus on suur moslemite vähemus, ei pea nende andmete põhjal täielikult paika. Selle näiteks on Euroopa, kus on võrreldes muu maailmaga suhteliselt madal terrorismi tase, kuid kus on samaaegselt mitmes riigis mõõdukas moslemivähemus. Euroopas on antud ajavahemikul olnud ainult 6 ohvriterohket religioosset rünnakut, nendest neli toimus aastatel 2004 ja 2005. Mitterreligioosse terrorismi ohvriterohkete rünnakute tagajärjel on antud regioonis olnud veidi rohkem hukkunuid kui religioosse terrorismi puhul (vastavalt 425 versus 379). Euroopa on küll olnud terrorismi sihtmärgiks,

aga kuna tegemist on arenenud regiooniga, siis on ka terrorismivastane võitlus efektiivsem ning rohkem kui 25 hukkunuga rünnakuid on suhteliselt vähe. Põhja-Ameerika suhteliselt kõrge religioosse terrorismi tase (3377 hukkunut) tuleneb 9/11 rünnakute tagajärjel, kui hukkus ligi 3000 inimest ning veel üle 300 hukkunu tuleneb 1985. aasta Air India lennuki pommitamisest sikhistlike äärmuslaste poolt. See tähendab, et kuigi Põhja-Ameerikas on olnud üsna palju ohvreid, on see põhjustatud üksikute, äärmiselt ohvriterohkete rünnakute poolt.

Religioosse terrorismi aktiivsus võrreldes muu terrorismiga on regiooniti erinev. Mittereligioosne terrorism on puudutanud kõige rohkem Sahara-alust Aafrikat, Kesk- ja Lõuna-Ameerikat ning Lõuna- ja Kagu-Aasiat. Nendest regioonidest on Kesk- ja Lõuna-Ameerika ainus, kus religioosne terrorism ei ole aktiivne olnud. Vastupidiselt, näiteks Põhja-Ameerika ning Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika on regioonid, mida on mittereligioosne terrorism vähe puudutanud, kuid kus on religioosne terrorism olnud oluliselt kõrgem. Mittereligioosse terrorismi aktiivsus läheb kokku Rapoorti poolt välja toodud teise ja kolmanda laine peamiste tegutsemispiirkondadega: teise laine puhul mitmed endised koloniaalmaat ja mujal ning kolmanda laine puhul olid konkreetset vasakpoolsed tegutsejad aktiivsed, näiteks FARC või *Shining Path*.

Joonisel 4 on välja toodud religioosse terrorismi areng alates 1990. aastast kolmes regioonis: Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas, Sahara-aluses Aafrikas ning Lõuna- ja Kagu-Aasias. Andmetest on näha, et 2014. aasta terrorismi tipp on mõjutatud terrorismi taseme tõusu poolt Aafrikas. Täpsematest andmetest selgub, et selle taga on peamiselt *Boko Haram*, kes pani 2014. aastal toime ligi 79% religioossetest ohvriterohketest terrorirünnakutest Sahara-aluses Aafrikas. Teiseks oluliseks asjaoluks on see, et religioosne laine näitab Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas selget tõusutrendi ning 2016. aasta on senine tipp, kus on organisatsioonidest selgelt domineerinud ISIS. Lõuna- ja Kagu-Aasias on alates 2005. aastast terroriorganisatsioonid tegutsenud kõige rohkem Afganistanis ja Pakistanis (rohkem kui 95% juhtudest) ning kogu regioonis on religioossetes terrorismis kõige rohkem rünnakuid toime pannud *Taliban*, kokku umbes 75% rünnakutest regioonis. Tulemused näitavad, et religioosse terrorismi kasvu taga on tegelikult üksikud, aga tugevad terroriorganisatsioonid, kes korraldavad oma tegutsemispiirkondades palju ohvriterohkeid terrorirünnakuid.

Ohvriterohkete rünnakute arv religioosses laines regiooniti Vähemalt 25 hukkunut rünnakus, aastatel 1990-2016

Joonis 4. Ohvriterohkete rünnakute arv religioosses laines aktiivsemates regioonides, vähemalt 25 hukkunut rünnakus, aastatel 1990-2016 (koostatud autori poolt START 2017a andmete põhjal).

Tabelis 3 on välja toodud ohvriterohkete terrorirünnakute sihtriigid. Kõige rohkem valimis olevaid religioosse laine intsidente toimus Iraagis (211), Nigeerias (138), Afganistanis (98), Pakistanis (72) ja Süürias (59). Iraak, Süüria ja Afganistan on kõik riigid, kus viimastel aastatel või isegi aastakümnetel on valitsenud ebastabiilsus, Pakistani puhul on määravaks naabruses olev Afganistan ja seal tegutsenud *Taliban*, mistõttu tundub, et terrorismi tekkeks on olulisem ebastabiilsus või ka religioosne lõhenemine riigis, näiteks Nigeerias, Iraagis ja Süürias. Välja toodud riikides kontrollisid terroriorganisatsioonid suhteliselt suurt territooriumi ning kus peeti või peetakse nende vastu ka otsest sõda, mistõttu on suurenenud ka rünnakute arvud. Klassikaliselt on terroriorganisatsioonid tegutsenud varjatult, kuid territooriumi hõivamine ja seal inimsusevastaste kuritegude toimepanemine tekitab olukorra, mille puhul terroriorganisatsioon tõmbab endale rohkem tähelepanu, tekitades endale palju vaenlasi nagu juhtus ISISega Süürias ja Iraagis (Rosiny 2016, 12).

Tabel 3. Ohvriterohkete terrorirünnakute arv riigiti religioosses ja mittereligioosses terrorismis.

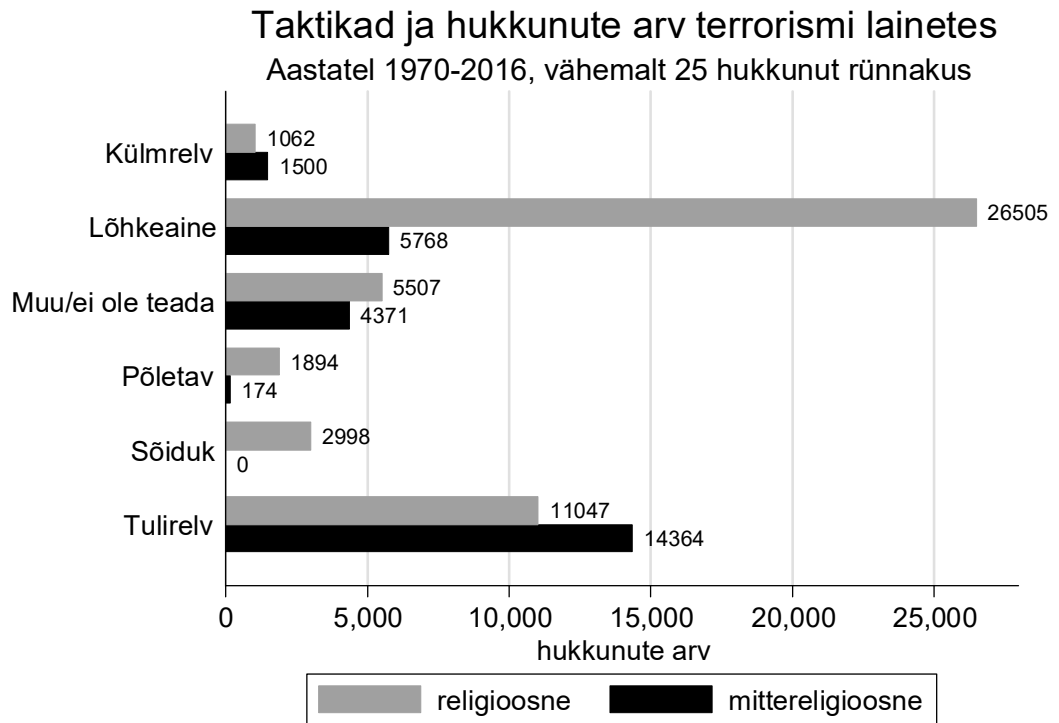
Religioosne terrorism		Mittereligioosne terrorism	
Riik	Intsidentide arv	Riik	Intsidentide arv
Iraak	211	Sri Lanka	77
Nigeeria	138	Peruu	52
Afganistan	98	Kolumbia	35
Pakistan	72	El Salvador	26
Süüria	59	India	25
Alžeeria	32	Nigeeria	23
India	24	Angola	21
Jeemen	22	Mosambiik	18
Uganda	16	Burundi	17
Kongo DV	12	Etiopia	17

Allikas: koostatud autori poolt START 2017a andmete põhjal.

3.2.4. Taktikad ja sihtmärgid ohvriterohkes terrorismis

Joonisel 5 on välja toodud ohvriterohketes terrorirünnakutes kasutatud taktikad. Andmetest on näha, et ohvriterohkemate rünnakute seas on kõige rohkem lõhkeainel ehk plahvatustel põhinevaid rünnakuid, millele järgnevad tulirelvadega toime pandud rünnakud. Üldiselt on ohvriterohketes rünnakutes kasutusel konventsionaalsed meetodid, massihävitusrelvadega ei ole märkimisväärselt rünnakuid tehtud. Antud valimis on ainult 4 ohvriterohket keemiarünnakut kokku 326 hukkunuga. Teatud erinevus religioosse ja mittereligioosse terrorismi vahel on siiski olemas. Religioosses terrorismis on lõhkeainetel põhinevad rünnakud toonud palju rohkem ohvreid kui tulirelvadel põhinevad rünnakud, mittereligioosse terrorismi puhul on olukord vastupidine. Lõhkeainete kasutamine võib viidata neljanda laine suunale tekitada võimalikult palju ohvreid. Sõidukite kasutamisel (ei võeta arvesse autopomme, vaid ainult sõiduki enda poolt tekitatud kahju, nt autoga või lennukiga rammimine (START 2017, 27)) on küll tekitatud märkimisväärne hukkunute arv, kuid see on tekkinud 9/11 rünnakute tagajärjel. Paika peab ka Rapoportit poolt täheldatud asjaolu, et religioosset lainet iseloomustavad enesetapurünnakud. Religioosset lainet on antud valimis 308 enesetapurünnakut, mis

moodustab 37,93% religioosse laine rünnakutest. Mittereligioosete organisatsioonide poolt on toime pandud ainult 17 enesetapurünnakut, mis moodustab 3,57% nende poolt toime pandud rünnakutest.

Joonis 5. Taktikad ja hukkunute arv religioossetes ja mittereligioossetes terrorismis vähemalt 25 hukkunuga rünnakus, aastatel 1970-2016 (autori koostatud START 2017a andmete põhjal).

Tabelis 4 on välja toodud sihtmärkide jaotused religioossetes ja mittereligioossetes lainetes. Kuna tegemist on ohvriterohkete rünnakutega, ei ole sihtmärkide valikus religioossete laine ja mittereligioossete lainete vahel suurt erinevust. Suurem protsent sõjaväelisi sihtmärke religioossetes lainetes viitab ilmselt asjaolule, et suur hulk viimaste aastate terrorirünnakutest on seotud sõjategevusega mitmes regioonis, kus terroriorganisatsioonid on hõivanud territooriumi. Lisaks on religioossetel lainel suurem fookus religioossetel sihtmärkidel. Vaieldamatult kõige rohkem on mõlemad grupid keskendunud tsiviilsihtmärkidele eraisikutele suunatud rünnakutega. See tuleneb asjaolust, et antud uurimustöö fookuses

on vähemalt 25 hukkunuga rünnakud, mis on üldiselt suunatud tsiviilisikute pihta, kuna tegemist on pehmete sihtmärkidega, mida rünnates on võimalik palju ohvreid tekitada.

Tabel 4. Religioosse ja mittereligioosse laine olulisemad sihtmärkide valikud vähemalt 25 hukkunuga rünnakutes, aastatel 1970-2016.

Sihtmärk	Religioosne	Mittereligioosne
Eraisikud ja nende vara	47,66 %	54,2 %
Politsei	11,82 %	10,08 %
Sõjavägi	8,62 %	3,15 %
Religioossed isikud ja institutsioonid	7,27 %	2,31%
Transport	3,2 %	9,24%
Valitsus	6,65%	5,25%

Allikas: koostatud autori poolt START 2017a andmete põhjal.

3.2. Analüüs

Raportori teooria on tagasi vaatav – kuna see on kirjutatud algselt aastal 2001, on neljas laine esimene, mille lõppu pidi Rapoport varasemate lainete põhjal prognoosima. Eelpool välja toodud andmete põhjal saab väita, et religioosne laine ei ole veel hääbumas. Andmetest on näha, et alles viimastel aastatel on see saavutanud oma tipu, kuigi aastatel 2015-2016 on maailmas üleüldiselt näha religioosse terrorismi teatud vähenemist. Seega on religioosse laine puhul võrreldes varasemate lainetega tegemist erilise lainega, mis suudab eeldatavasti kauem kesta kui eelnevad lained. Selle põhjused võivad olla ka eelpool väljatoodud asjaolus, et religioosne laine on võimeline liikmeid värbama kogu usu pinnalt, erinevalt näiteks rahvusliku iseseisvumise laine, mis saab seda teha ainult konkreetse rahvuse pinnalt.

Nagu tulemustest näha, on religioosse terrorismi tõus seotud regionaalse ebastabiilsusega ja konkreetsete ja tugevate terroriorganisatsioonide esile kerkimisega. Religioosse terrorismi tõus kattub ajaliselt ja regiooniti täpselt Süüria kodusõjaga ning ISIS'e vallutustega Iraagis, *Boko Harami* tegevusega Nigeerias ja *Talibani* aktiivsusega Afganistanis ning Pakistanis. Seetõttu võib laine kestvusele omistada ka teisi faktoreid peale põlvkondlikust vaheldumisest tuleneva huvi kadumise. Regionaalne ebastabiilsus Lähis-Idas ilmselt mõjutab ka tulevikus religioosse laine pikkust. Ka asjaolu, et

religioosse laine keskmel on islam vastab tõele, kuna on näha, et kõige aktiivsemad religioossed terroriorganisatsioonid on islamistlikud ning religioosne terrorism puudutab kõige rohkem piirkondi, kus on moslemiriigid. Peab paika Rapoorti poolt välja toodud asjaolu, et religioossetes laines on vähem terroriorganisatsioone, kuid nad on aktiivsemad kui varasemates lainetes. Oluline on välja tuua asjaolu, et terrorismi taseme kasv viimastel aastatel on põhjustatud mõne üksiku terroriorganisatsiooni poolt: peamiselt ISISe, *Boko Harami* ja *Talibani* poolt. See tähendab, et terrorismivastases võitluses on oluline keskenduda nende organisatsioonide hävitamisele nii sõjaliselt kui ka ideoloogiliselt. Oluline on ka eesliiniriikide toetamine, kui see on võimalik.

Taktikalisest aspektist on näha, et ohvriterohke terrorism ründab peamiselt tsiviiliskuid ja seda tehakse konventsionaalsete meetoditega, kasutades peamiselt tulirelvi ja lõhkeainet. Lääneriikide seas pikalt hirmu tekitanud massihävitusrelvade (nt keemia- ja bioloogilised relvad, aga ka tuumarelvad) omandamine ja kasutamine terroristide poolt ei ole laialdaselt teoks saanud. See näitab senise terrorismivastase võitluse edu, kuna terroriorganisatsioonidel, kelle eesmärk on korraldada võimalikult rohkete ohvritega terrorirünnakuid kasutaksid kindlasti võimalusel massihävitusrelvade surmavat potentsiaali. Oluline taktikaline erinevus religioosse ja mittereligioosse terrorismi vahel on enesetapurünnakute kasutamine, mida mittereligioossed terroristid kasutavad minimaalselt, kuigi seda taktikat on saatnud mitmes piirkonnas edu (Pape 2003).

Oluline on identifitseerida käesoleva terrorismilaine algpõhjuseid. Antud andmete põhjal tundub, et kõige olulisem terrorismivastases võitluses on vältida regionaalset ebastabiilsust ning pikaajaseid kodusõdu, mis radikaliseeruvad kohalike inimesi ning mis võivad anda terroriorganisatsioonile, nagu ISIS, võimaluse omada ja kontrollida territooriumi, mis omakorda võimendab nende terroristlike ambitsioone. Samas on oluline ka teadvustada terroriorganisatsioonide taga olevat lainet ehk ideoloogiat, kuna see aitab suunata terrorismivastast poliitikat, näiteks tegeleda terroristliku propagandaga ning üritades haavatavaid kommuune ühiskonda paremini sulandada.

Tulevikus on täpsemalt võimalik Rapoorti järgi uurida mitmeid terrorismi lainete aspekte. Esiteks võimaldab paremaid järeldusi teha laiem valim – piirang 25 ohvrit rünnaku kohta võimaldab põhjalike järeldusi teha ainult religioosse laine kohta. Edaspidi oleks huvitav uurida ka võimalikku viienda laine tekkimist – näiteks kas Jeffrey Kaplani

(2008) ennustus viienda laine esile kerkimise kohta peab paika või mitte. Üldiselt on Rapoorti teooria kasulik selleks, et uurida terrorismi süsteemi tasandil, et mõista selle üldiseid trende ja võimalikke arengusuundi. Sügavamalt saab uurida laine jaotust regiooniti ning uurida konkreetsete terroriorganisatsioonide esile kerkimise põhjuseid. Regiooniti on seda oluline uurida, kuna nagu eelpool välja toodud andmetest selgub, on lained igas regioonis erineva aktiivsusega.

Kokkuvõte

Antud uurimustöö keskendus Rapoporti laineteooria neljanda laine ehk religioosse laine uurimisele, mis Rapoporti teooria järgi peaks hetkel olema hääbumas. Uurimistöö esimeses osas anti ülevaade Rapoporti terrorismi laineteooriast. Teises osas kirjeldati metodoloogiat ja kolmandas osas analüüsiti empiirilisi tulemusi. Antud uurimustöö andmete põhjal selgus, et viimastel aastatel on religioosne laine saavutanud oma tipu, mistõttu on tõenäoline, et religioosne laine kestab eelnevatest lainetest kauem.

Rapoorti laineteooria on akadeemilises kirjanduses üsna tunnustatud ning selle põhjal on mitmeid akadeemilisi artikleid kirjutatud. Laineteooria põhitees seisneb selles, et terrorism esineb ülemaailmselt lainetena, mis kerkides esile, kestavad umbes ühe põlvkonna jagu (30-40 aastat) ning seejärel hääbuvad. Rapoporti laineteooria kätkeb endas terrorismi arengut viimase natuke rohkem kui saja aasta jooksul. Terrorismi esimene laine oli anarhistlik, teine põhines rahvuslikul ärkamisel, kolmas oli uusvasakpoolne ning neljas on religioosne. Antud uurimustöö eesmärgiks oli uurida, kas neljas laine on näitamas hääbumise märke, nagu seda võiks Rapoport järgi eeldada. Lisaks oli eesmärgiks uurida, kas religioosse terrorismi puhul saab välja tuua erilisi tunnuseid, nii kasutatud taktika, valitud sihtmärkide kui ka piirkondade ja riikide osas, kus rünnakuid toime pandi. Antud küsimusi uuriti läbi ohvräterohke terrorismi, seades piiriks 25 hukkunut või rohkem ühe rünnaku kohta.

Uurimistöö baseerus GTD andmebaasil, kus on olemas andmed aastatel 1970-2016, mille põhjal sai uurida neljanda laine käitumist võrreldes ülejäänud terrorismiga. Tulemused näitavad, et religioosne laine saavutas alles 2014. aastal oma senise tipu ning kahel järgneval aastal on näha terrorismi taseme väikest langemist. See tähendab, et lähiajal laine täielikku hääbumist suure tõenäosusega oodata ei ole, mis läheb mõneti vastuollu Rapoport teooriaga, kuid ta on ka ise nentunud, et religioosel lainel on potentsiaali olla pikem. Tulemustest on näha, et terrorism puudutab kõige enam ebastabiilseid riike ning viimaste aastate tõus on seotud Lähis-Idas ja Aafrikas esineva ebastabiilsusega, eelkõige sõjaga Süürias, Iraagis ning *Boko Harami* tegevusega Nigeerias. Terrorismi kõrge tase tuleneb tegelikult mõne üksiku organisatsiooni aktiivsest tegevusest. Lääneriike puudutab religioosne terrorism vähem, kõige rohkem kannatavad selle all Lähis-Ida ja Aafrika. Taktikaliselt kasutavad ohvräterohkeid rünnakuid toimepanevad terroristid üldiselt

konventsionaalseid meetodeid – peamiselt tulirelvi ja lõhkeainet. Religioosse laine puhul on eriline asjaolu, et nad kasutavad enesetapurünnakuid oluliselt rohkem kui ülejäänud terrorism. Sihtmärgid on religioosses ja mittereligioosses ohvrirühkkes terrorismis üldiselt sarnaselt valitud, kuna terroristid, kelle eesmärk on tekitada võimalikult palju ohvreid, ründavad üldiselt tsiviilisikuid.

Kasutatud kirjandus

Ahmed, Ranya. (2018). „Terrorist Group Types and Tactic Choice.“ *Journal of Applied Security Research*, 13(1), 89-110.

Asal, Victor H. and R. Karl Rethemeyer. (2015). „Big Allied and Dangerous Dataset Version 2.“ <http://www.start.umd.edu/baad/database> (kõlastatud 30.04.2018).

Carson, Jennifer ja Matthew Suppenbach. (2017). „The Global Jihadist Moment: The Most Lethal Ideology?.“ *Homicide Studies*, 22(3), 1-38.

Cordesman, Anthony H. (2015). „The Critical Lack of Credibility in State Department Reporting on the Trends in Global Terrorism: 1982-2014.“ *Center for Strategic and International Studies (CSIS)*, <https://www.csis.org/analysis/critical-lack-credibility-state-department-reporting-trends-global-terrorism-1982-2014> (kõlastatud 30.04.2018).

Cremer, Douglas J., Will McConnell & Emerald M. Archer. (2014). „Plus ça Change, Plus C'est la Môme Chose: The “New” Terrorism.“ *The European Legacy*, 19(5), 543-555.

Duyvesteyn, Isabelle. (2004). „How New Is the New Terrorism?.“ *Studies in Conflict & Terrorism*, 27(5), 439-454.

Englund, Scott ja Michael Stohl. (2016). „Violent Political Movements: Comparing the Shining Path to the Islamic State.“ *Perspectives on Terrorism*, 10(4), 19-29.

Hoffman, Bruce. (1993). „Terrorist targeting: Tactics, trends, and potentialities.“ *Terrorism and Political Violence*, 5(2), 12-29.

Institute for Economics & Peace. (2018). "Global Terrorism Index 2017. Measuring and Understanding the Impact of Terrorism." <http://economicsandpeace.org/reports/> (kõlastatud 11.05.2018).

Kaplan, Jeffery. (2008). „Terrorism's Fifth Wave: A Theory, a Conundrum and a Dilemma.“ *Perspectives on Terrorism*, 2(2), 12-24.

Kaplan, Jeffrey. (2016). „Waves of Political Terrorism.“ *Oxford Research Encyclopedia of Politics*.

<http://politics.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-24> (külatatud 04.04.2018).

McAllister, Bradley ja Alex P. Schmid. (2011). „Theories of Terrorism.“. In *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, eds. Alex P. Schmid. New York: Taylor & Francis. 201-272.

Mikailu, Naziru (2016). „Making sense of Nigeria's Fulani-farmer conflict“, *BBC News*, <http://www.bbc.com/news/world-africa-36139388> (külastatud 04.05.18).

National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START). (2017). „Global Terrorism Database. Codebook: Inclusion Criteria and Variables“ <https://www.start.umd.edu/gtd> (külastatud 06.03.18).

National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START). (2017a). „Global Terrorism Database [Data file].“ <https://www.start.umd.edu/gtd> (külastatud 06.03.18).

Pape, Robert A. (2003). „The Strategic Logic of Suicide Terrorism.“ *American Political Science Review*, 97(3), 343-361.

Parker, Tom ja Nick Sitter. (2016). „The Four Horsemen of Terrorism: It's Not Waves, It's Strains“, *Terrorism and Political Violence*, 28(2), 197-216.

Quillen, Chris (2002) „A Historical Analysis of Mass Casualty Bombers.“ *Studies in Conflict and Terrorism*, 25(5), 279-292.

Ranstorp, Magnus. (1996). „Terrorism in the Name of Religion.“ *Journal of International Affairs*, 50(1), 41-62.

Rapoport, David C. (2001). „The Fourth Wave: September 11 in the History of Terrorism.” *Current History*, 100(650), 419-24.

Rapoport, David C. (2004) “The Four Waves of Modern Terrorism,” in *Attacking Terrorism: Elements of a Grand Strategy*, eds. Audrey Kurth Cronin & James Ludes. Washington, DC: Georgetown University Press, 46–73.

Rapoport, David C. (2016) „It Is Waves, Not Strains.“ *Terrorism and Political Violence*, 28(2), 217-224.

Rasler, Karen ja William R. Thompson. (2009). „Looking for Waves of Terrorism.“ *Terrorism and Political Violence*, 21(1), 28-41.

Rosiny, Stephan. (2016). „Brutalisation as a Survival Strategy: How the 'Islamic State' Is Prolonging Its Doomsday Battle.“ *German Institute of Global and Area Studies (GIGA)*, 288.

Travis, Philip. (2016). „We're Going to Nicaragua: The United States, Nicaragua, and Counterterrorism in Central America during the 1980s.“ *Journal of Terrorism Research*, 7(2), 38–48.

Weinberg, Leonard ja William Eubank. (2010). „An End to the Fourth Wave of Terrorism?.“ *Studies in Conflict & Terrorism*, 33(7), 594-602.

Summary

THE FOURTH WAVE OF TERRORISM IN THE CONTEXT OF RAPOPORT'S WAVE THEORY (1970-2016)

Andreas Aljas

Summary

Terrorism is an important topic these days. Many people, including in the Western world, feel threatened by it, as the century began with the attacks on the Twin Towers on 9/11. Although terrorism has existed throughout history, research has shown that casualties inflicted by terrorism have grown in the 21st century, particularly in after 2013. This has caused many to wonder, if modern terrorism is somehow different from previous terrorism. Many researchers have divided terrorism into old terrorism and new terrorism, with new terrorism drawing its ideological background from religion.

The purpose of this paper is to analyse the development of religious terrorism through David C. Rapoport's wave theory. According to Rapoport's wave theory, modern terrorism can be divided into four distinctive waves – anarchist, anticolonial/nationalist, the new left and religious. The first wave began in the end of the 19th century in Russia. Each wave lasts approximately a generation, about 30-40 years. According to this, the religious wave that began in 1979 should be reaching its end by 2020s. The purpose of this thesis is to find out, if Rapoport's assumptions are correct and to analyse the trends of religious terrorism compared with non-religious terrorism. In particular, the purpose is to find out, whether the religious wave is showing signs of decreasing and what kind of differences there are between religious and non-religious terrorism in terms of tactics used, target choices and targeting of different countries and regions.

This paper uses data from the Global Terrorism Database (GTD), which is a dataset with all terrorist attacks from 1970-2016. Only attacks with 25 or more deaths were included in the analysis to investigate the characteristics of high-casualty attacks. In total 241 different groups or actors were identified and coded into three groups: religious, non-religious and unknown actors. In total 1666 attacks were included in the analysis.

The results show that the religious wave is not ending as predicted by Rapoport. Both the number of attacks and the number of casualties inflicted by terrorist attacks with more than 25 deaths peaked in the year 2014 and they have been declining in the following years. As the religious wave has reached its peak, it is unlikely that it will be disappearing in the near future. Currently, the religious wave is deadlier than non-religious terrorism. Although there are fewer religious terrorist organizations, they have inflicted more casualties than non-religious actors.

In terms of regions affected, both religious and non-religious terrorism are active in unstable countries. The religious wave has peaked as a result of the Syrian civil war and the rise of ISIS. Other notable groups are Taliban and Boko Haram, whose activities increase the level of terrorism in Afghanistan, Pakistan and Nigeria. Therefore, Rapoport's assumption about religious wave being dominated by Islamist groups is true. It is important to note, that few, most deadly organisations are behind the rise of terrorism in recent years. Most notable difference in tactics between religious and non-religious actors is the use of suicide terrorism – about 38% of high casualty religious terrorist attacks were suicide attacks. For non-religious actors, this number was 3.57%. Otherwise, both religious and non-religious actors use conventional weapons in their attacks. Target choice is also similar, as actors aiming to cause high casualties will target mostly civilians.

Lisad

Lisa 1

Religioossed terroriorganisatsioonid

Grupi nimi	intsidentide arv	
Abdullah Azzam Brigades	2	Eastern Turkistan Islamic Movement (ETIM) 2
Abu Hafs al-Masri Brigades	3	Hadramawt Province of the Islamic State 1
Abu Sayyaf Group (ASG)	2	Hamas (Islamic Resistance Movement) 1
Aisha Umm-al Mouemeneen	1	Haqqani Network 4
Al-Gama'at al-Islamiyya (IG)	1	Harkatul Jihad-e-Islami 1
Al-Mua'qi'oon Biddam Brigade	1	Hezbollah 6
Al-Naqshabandiya Army	3	Houthi extremists (Ansar Allah) 10
Al-Nusra Front	21	Islambouli Brigades of al-Qaida 2
Al-Qaida	6	Islamic Front (Syria) 2
Al-Qaida in Iraq	31	Islamic Movement for the Liberation of Raja 1
Al-Qaida in the Arabian Peninsula (AQAP)	8	Islamic State in Bangladesh 1
Al-Qaida in the Islamic Maghreb (AQIM)	6	Islamic State of Iraq (ISI) 27
Al-Shabaab	18	Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL) 165
Allied Democratic Forces (ADF)	9	Islamist extremists 14
Ansar al-Din Front	1	Jaish-e-Mohammad (JeM) 1
Ansar al-Sunna	2	Jemaah Islamiya (JI) 2
Ansarul Islam (Pakistan)	1	Jihadi-inspired extremists 2
Anti-Balaka Militia	5	Jihadist Soldiers 1
Armed Islamic Group (GIA)	10	Jund al-Khilafah (Tunisia) 1
Asa'ib Ahl al-Haqq	2	Jundallah (Iran) 3
Black Brigade	1	Jundallah (Pakistan) 2
Boko Haram	155	Justice and Equality Movement (JEM) 2
Caucasus Emirate	2	Kata'ib Hezbollah 1
Christian extremists	1	
Deccan Mujahideen	3	

Khorasan Chapter of the Islamic State 10	Popular Front for the Renaissance of the Renaissance of the CAR 1
Lashkar-e-Jhangvi 16	Ranbir Sena 1
Lashkar-e-Taiba (LeT) 6	Revolutionary Christians of the Cedars 1
Liwa al-Haqq 1	Riyadus-Salikhin Reconnaissance and Sabotage Battalion of Chechen Martyrs 2
Lord's Resistance Army (LRA) 25	Salafist Group for Preaching and Fighting 1
Mahdi Army 1	Sanaa Province of the Islamic State 4
Military Council of the Tribal Revolutionaries 1	Secret Organization of al-Qaida in Europe 1
Moro Islamic Liberation Front (MILF) 2	Seleka 5
Moro National Liberation Front (MNLF) 2	Sikh Extremists 8
Movement for Oneness and Jihad in West Africa 1	Sinai Province of the Islamic State 3
Mujahedeen Shura Council 1	Sipah-I-Mohammed 1
Mujahedin-e Khalq (MEK) 1	Special Purpose Islamic Regiment (SPIR) 1
Mujahideen Ansar 2	Students Islamic Movement of India (SIMI) 1
Muslim Brotherhood 3	Sunni Muslim extremists 1
Muslim Guerrillas 1	Sunni Supporters 1
Muslim Militants 5	Taliban 85
Muslim Rebels 2	Taliban (Pakistan) 1
Muslim extremists 4	Tawhid and Jihad 11
Muslims 4	Tehrik-e-Taliban Islami (TTI) 1
Najd Province of the Islamic State 1	Tehrik-i-Taliban Pakistan (TTP) 42
National Socialist Council of Nagaland 1	Tripoli Province of the Islamic State 1
Palestine Liberation Organization (PLO) 2	

Mitterreligioossed terroriorganisatsioonid

Grupi nimi	intsidentide arv		David Yau Yau Militia	3
Abu Nidal Organization (ANO)	2		Democratic Front for the Liberation of Palestine	1
Al-Fatah	1		Democratic Front for the Liberation of Rwanda	1
Amhara tribal group	1		Donetsk People's Republic	6
Anti Kurdish Workers Party nationals	1	Iraq	Ethiopian People's Revolutionary Party	1
Anti-Communist Vigilante Group	1		Farabundo Marti National Liberation Fron	25
Arab Socialist Baath Party of Iraq	1		February 28 Popular League (El Salvador)	1
Armed Revolutionary Nuclei (NAR)	1		Free Aceh Movement (GAM)	1
Armenian Guerrillas	2		Free Syrian Army	3
Azawad National Liberation Movement (MNLA)	1		Front for the Liberation of Lebanon from	3
Azerbaijan Guerrillas	1		Front for the Restoration of Unity and D	1
Bangladesh Sarbahara Party	1		Fulani extremists	22
Banyamulenge rebels	1		Georgian Militants	1
Black September	1		Guerrilla Army of the Poor (EGP)	1
Bodo Liberation Tigers (BLT)	1		Haftar Militia	1
Bodo Militants	2		Hutu extremists	24
Cambodian People's Party (CPP)	1		Hutus Former Soldiers	1
Chechen Rebels	11		Individuals Tending Toward Savagery	1
Communist Party of India - Maoist (CPI-M)	5		Inkatha Freedom Party (IFP)	3
Communist Party of Nepal- Maoist (CPN-M)	2		Iraqi Liberation Army	1
Congolese Liberation Party (PLC)	1		Islamic Arab Front of Azawad (FIAA)	2
Coordination of the United Revolutionary	1		Janjaweed	2
Croatian Militia	1			
Croatian Nationalists	1			

Japanese Red Army (JRA)	1	National Liberation Army of Colombia	2
Kamwina Nsapu Militia	1	National Patriotic Front of Liberia	1
Khalistan Commando Force	2	National Resistance Movement (NRM)	1
Khalistan Liberation Force	1	National Union for the Total Independence of Angola	20
Khmer Rouge	1	Naxalites	3
Kokang	1	New People's Army (NPA)	2
Kuki Tribal Militants	1	Nicaraguan Democratic Force (FDN)	13
Kuki tribesmen	1	Nur-al-Din al-Zinki Movement	1
Kurdish Rebels	1	Ogaden National Liberation Front (ONLF)	3
Kurdistan Freedom Hawks (TAK)	2	Oromo Liberation Front	1
Kurdistan Workers' Party (PKK)	4	Party for the Liberation of the Hutu People	1
Kurds	1	Patriotic Union of Kurdistan (PUK)	2
Left-Wing Guerrillas	1	Peace at Home Council	1
Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE)	65	Peasant Self-Defense Group (ACCU)	7
M-19 (Movement of April 19)	6	People's Liberation Front (JVP)	1
Mai Mai Mazembe Militia	1	People's War Group (PWG)	2
Maoist Communist Center (MCC)	2	Popular Front for the Liberation of Palestine	2
Maoists	5	Popular Movement for the Liberation of Angola	1
Martyr Abu Ja'far Group	1	Real Irish Republican Army (RIRA)	1
Maskini Liberation Front	1	Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC)	11
Misurasata Indian Organization	2	Revolutionary Front for Hatian Advancement and Progress	1
Montoneros (Argentina)	1	Revolutionary Liberation Cells	1
Movement for the Emancipation of the Niger Delta (MEND)	1	Revolutionary United Front (RUF)	5
Mozambique National Resistance Movement	18		
Murle Tribe	10		
Narco-Terrorists	1		
National Democratic Front of Bodoland	1		

Right Sector	1	Tigray Peoples Liberation Front (TPLF)	2
Right-Wing Death Squad	1	Toposa and Dongiro Tribes	1
Right-Wing Paramilitaries	1	Tunisian Armed Resistance	1
Right-wing extremists	1	Tupac Amaru Revolutionary Movement (MRTA)	1
Rwanda Patriotic Front (RPF)	1	Tutsi	6
Sabaot tribesmen	1	Uganda People's Army	1
Saharan Revolutionary Armed Front (FARS)	1	Ugandan People's Democratic Army	1
Serbian extremists	1	Uighur Separatists	4
Shanti Bahini - Peace Force	1	Ulster Volunteer Force (UVF)	1
Shining Path (SL)	51	Union of Forces for Democracy and Development	2
Simon Bolivar Guerrilla Coordinating Board	1	United Liberation Front of Assam (ULFA)	3
Somali National Movement	1	United Self Defense Units of Colombia	2
Sudan People's Liberation Movement - North	4	Zapatista National Liberation Army	1
Sudan People's Liberation Movement in Opposition	5	Zimbabwe African People's Union	2
Sudanese People's Liberation Forces	1		
Supporters of Pascal Lissouba	1		
Tamils	11		
The Extraditables	2		

Teadmata motivatsiooniga rühmitused

Grupi nimi	intsidentide arv
Afghans	1
Allied Democratic Forces of Guinea (RDFG)	1
Angels	1
Angola Rebels	1
Anti-Government Guerrillas	1
Anti-Government extremists	1
Anti-government rioters	1
Death Squad	2
Dissident Military Mmbrs of Northern Tribal Alliance	1
Effiat ethnic roup or Jbibio Peoples	1
Gunmen	2
Israeli settlers	1
Issa and Gurgura Liberation Front	1
Jund al-Sahabah Group	1
Mon Guerrillas	2
Naga People	1
Peasant Militants	1
Rebel Military Unit	1
Rebels	4
Togolese Dissidents	1
Unidentified Infiltrators	1
Unknown	348
Vigilante Group	2

Mina

(autori nimi)

(isikukood: _____)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on _____,

(juhendaja nimi)

1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, _____ (kuupäev)

_____ (allkiri)